

Het Orakel

Bess Franssen

Met drie zussen bezoek ik de voorstelling van Ekaterina Levental in de Catharinakerk in Eindhoven. Eindhoven is onze geboortestad en vroeger zongen en speelden we regelmatig de mis in de Catharinakerk. Maar nu op zaterdagmiddag 9 april een programma van een heel andere orde: 'Het Orakel', een hedendaags mysteriespel.

Ekaterina Levental

Bij binnenkomst horen we harpmuziek uit de speakers. Ekaterina zit doodstil op een zilverkleurige stoel bovenop een goudkleurige heuvel met een witte doek die haar gezicht en bovenlijf bedekt. Zwarte pumps en kleding en witte mouwen. De muziek gaat door tot iedereen zit en dan draagt ze een tekst voor en zingt daarbij.

Op de harp heeft Ekaterina de Via crucis van Franz Liszt bewerkt en opgenomen en soms hoor ik stukken uit de Matthäus-passie van J.S. Bach. O Haupt voll Blut und Wunden wordt a capella gezongen met stukken tekst tussendoor zoals: "Ik heb geen zin in jouw onsterfelijkheid". Later klinkt dit lied met meerdere stemmen uit de boxen erbij. Ze gebruikt enkele attributen zoals veren, een hoed, een witte doek en een zaklantaarn. Mooi en eenvoudig. Een mooi beeld is het als ze op de stoel staat, een mannenstem tot haar spreekt vanuit de boxen en ze een voor een de veren uit haar vingers trekt terwijl ze zingt op haar eigen begeleiding van de opgenomen harp en later enkel nog op haar echo's.

Ik mis de harp wel live, maar ze kan niet alles tegelijk! Ook de gedichten had ik graag gelezen in het programmaboekje, maar dan was ook een deel van het mysterie verloren gegaan. Mijn zussen en ik begrijpen het niet helemaal, dus bel ik haar op om een tipje van de sluier op te lichten.

Uitleg over de voorstelling

Ekaterina vertelt dat ze de voorstelling samen met haar partner, Chris Koolmees, heeft gemaakt. De eerste voorstelling die Ekaterina samen met Chris maakte was De weg waarin Ekaterina vertelt over haar vlucht uit de voormalige Sovjet-Unie.

De laatste is Het Orakel, een theateraal ritueel; tweeëntwintig gedichten, veertien staties en een mens op zoek naar een god in zichzelf, in een hedendaags mysteriespel. Het is een uitdagende voorstelling geworden voor zowel henzelf als voor het publiek. Het is een zoektocht (vooral van Chris) naar God en religie. De gedichten van Eva Gerlach en Sasja Janssen waren leidend. Hierin ontmoeten, bevragen en veranderen ze elkaar en nemen ze afstand van elkaar. Net als de bereidwilligheid van Christus om afstand te doen van de wereld. Het verhaal van de voorstelling loopt parallel met de kruisweg van Christus, waarbij de Via crucis (kruisweg) van Liszt de basis vormt.

In de dialoog tussen mens en God van Gerlach en Janssen nemen mens en God afstand van elkaar. Daarin zit de parallel met het paasverhaal. De mens blijft alleen achter. In Het Orakel wordt dit gesprek een monoloog, waarin de mens probeert een God in zichzelf te vinden. Een hedendaags thema: we worden in deze tijd opnieuw geconfronteerd met onze beperkingen, ons gebrek aan controle. Corona liet dit zien, oorlog en honger zijn aan de orde van de dag, en ook het klimaatprobleem groeit ons boven het hoofd. Hoe erkennen we onze beperkingen, en hoe delen we daarna de pijn daarvan. Je zou kunnen zeggen dat het oude mysterie zich aandient, zoals dat in veel religieuze rituelen werd erkend. Rituelen die we enkel nog uit een verleden kennen, nu die oude tradities grotendeels verdwenen zijn. En waar ontstaat dan het nieuwe licht, de hoop? Het Orakel onderzoekt hoe we ons nu verhouden tot die oude taal en rituelen en de muziek die uit die traditie komt.

Rituele beleving

“We willen naar een rituele beleving”, zegt Ekaterina. Een performance is meer dan een verhaal en is abstracter. Samen met het publiek gaan ze de reis aan om los te laten. Eigenlijk is het een theatraal ritueel met muziek. Het nodigt uit om ergens overheen te stappen. Je denkt verschillende stemmen te horen maar het is allemaal de stem van Ekaterina; ze maakt gebruik van een stemvormer die live gegenereerd wordt en van tevoren is gecodeerd.

“Het Orakel is ook een onderzoek naar de vorm van de passies zoals we die jaarlijks rond Pasen spelen. Nu God een andere plek in ons leven inneemt, grotendeels daaruit is verdwenen, en we niet meer wekelijks in de kerk zitten, zijn de passies als vorm grotendeels iets uit het verleden. Met Het Orakel zochten we naar een theatrale vorm die deze traditie bevraagt, er commentaar op geeft en hier en daar ook persifleert. Het is een gelaagde performance, over het mysterie Gods, over schoonheid en troost, met heftige thema's als de dood maar zeker ook met humor

en relativering gemaakt. De bewoners van het klooster waar we het in première brachten herkenden er een essentieel element in van hun eigen religieuze zoektocht: de verzoeking van de mens. Dat is wat we zien, een hedendaags, zoekend mens, naar het goddelijk element in en buiten zichzelf.”

Het sterkt Ekaterina in wat ze moet doen: juist omdat ze het allemaal zelf speelt en zingt; zo ervaart ze een grotere kracht die haar steunt. De verwarring en de twijfel die bij het publiek teweeg worden gebracht, zijn zo bedoeld. Geef je over aan het mysterie en laat je oordeel varen.

Het eindigt weer met harpmuziek uit de speakers terwijl Ekaterina van het podium wegloopt. Is het afgelopen? Mogen we klappen? De verwarring blijft en dan komt toch het applaus.

Meer info: www.leks.nu/orakel